

جلد هفتم

دانشمندان

تألیف

مؤرخ و دانشمند معاصر آقای حاج شیخ محمد شریف ازمی

در ذکر مساجد و مزارات و مدارس علمی و دانشمندان بلاد
و شهرستانهای ایران و آثار باستان و آثار آنان و صدها تصویر
از حروف لام (لار)

حق چاپ محفوظ

چاپخانه پروردگار

جلدهفتم این کتاب در ۱۵۰۰ نسخه در چاپخانه پیروز قم

ب‌طبع رسید تابستان ۱۳۵۴

۵- سیادة السیادة ۶- رساله الابرار ۷- ابطال التناسخ ۸- تجرید المعبود ۹- رساله النور ۱۰- جواب لاجواب ۱۱- ازالة الغبن فی روبة العین ۱۲- نفی الاجبار ۱۳- عصمة الانبیاء ۱۴- نفی الرؤیة ۱۵- الاجوبة الزاهرة ۱۶- الجواب بالصواب ۱۷- الحقایق المدنیة ۱۸- برهان البیان ۱۹- الانوار الخمسة ۲۰- زبدة المعارف ۲۱- برهان شق القمر ۲۲- حکمة الایلام ۲۳- ارض العتاق ۲۴- جواب العین وتمام کتب مذکور در هندوستان بطبع رسیده است .

لکنهو

از شهرهای دینی و علمی هندوستان است.

هوایش بسیار گرم و شیعه اش بسیار و اهل سنتش نیز فراوان و هندو مذهبش از این دو فرقه بیشتر است.

مدرسه الواعظین هندوستان که از آثار علامه دلدار حسین است در این شهر واقع و بسیاری از ائمه جماعت و مبلغین و نویسندگان گذشته و معاصر هند از مستخرجین این مدرسه میباشد.

کتابخانه های مهمی در این شهر وجود دارد که از همه مهمتر کتابخانه علامه مجاهد آیه الله العظمی حاج میر حامد حسین صاحب عیقات و کتابخانه علامه بزرگ سید علینقی میباشد .

دانشمندان لکنهو

۱- آقا سید احمد علی بن مفتی میر محمد عباس شوشتری لکنهوی عالمی جلیل بوده و در ۲۵ رجب ۱۳۰۳ ق در لکنهو متولد شده و مهاجرت بکربلا نموده و از محضر علامه آقا سید محمد باقر حجت و در نجف از علامه خراسانی و علامه یزدی استفاده نموده و پس از آن مراجعت بلکنهو و بخدمات دینی و تألیف پرداخته و از آثارش کتاب (موعظه فاخره) بطبع رسیده است.

۲- آقا سید اصغر حسین زنگی پوری هندی عالمی فاضل از خواص مفتی میر محمد عباس و امام جمعه و جماعت و در باره وی مفتی مزبور قصیده ای گفته که از آنست این دو بیت.

راز مگویونس غم خوار من (اصغر) من نشنه دیدار من

آنکه دلش منزل و جای من است من بفدایش که فدای من است

۳- مولوی اعجاز حسین از تلامیذ مفتی میر عباس و داماد او بوده و در سال ۱۳۴۰ وفات نموده است.

۴- مولوی اعجاز حسین بدایونی بن جعفر حسن بن علی حسین بدایونی فاضلی مصنف و عالمی بارع بوده و در ذی قعدة ۱۲۹۸ بدینیا آمده و در ذی قعدة سال ۱۳۵۰ ق بر حمت حق پیوسته .

مرحوم والدش مولوی جعفر حسن نیز از افاضل بوده و در ۱۳۳۲ ق وفات نموده و ماده تاریخ فوتش این بیت است .

(مولوی جعفر حسن رفته ز دنیا آه آه)

تالیفات اعجاز حسین از اینقرار است ۱- ایضاح الفرائض ۲- تجوید القرآن

۳- هدیه جعفریه ۴- معراج النحو ۵- ذخیره الصرف ۶- مصائب اهل البيت ۷- نجم الهدایه ۸- شمس الاعتقاد ۹- نجم الاعتقاد ۱۰- حل لغات نهج البلاغه و غیره .

۵- مولوی سید اعجاز حسین بن سید محمد علی بن محمد بن حامد موسوی

نیشابوری لکنهوی متولد ۱۲۴۰ و متوفی ۱۲۸۶ ق از اعظام علماء شیعه هند و برادر علامه جلیل آیه الله العظمی و المجاهد الکبیر سید حامد حسین صاحب عبات الانوار و استقصاء الافحام بوده است

علامه اعجاز حسین دارای تالیفات عدیده از جمله ۱- کشف الحجب

والاستار ۲- شذور العقیان ۳- القول السدید و غیره میباشد

۶- مولوی امانت علی عبدالله پوری از افاضل علماء عصر خود و از تلامذ

علامه سید دلدار علی نقوی بوده است

- ۷- مولوی امدادعلی بن احمد علی بن قلندر علی لکنهوی متوفی ۱۲۹۰ ق
عالمی بارع دارای تالیفاتی مانند (بحار المصائب) بوده است
- ۸- مولوی سیدانور علی بن سید رستم علی هندی متولد ۱۲۴۴ و متوفی ۱۲۹۷
عالمی جلیل از شاگردان سید العلماء سید حسین بن سید دلدار علی بوده
- ۹- مولوی سید اولاد حسین متوفی ۱۲۵۹ عالمی فاضل و مصنفی جلیل از
شاگردان سید العلماء سید حسین نقوی بوده است
- ۱۰- مولوی سید باقر شاه حمید الدین نقوی عالمی کبیر از شاگردان سلطان
العلماء سید محمد بن سید دلدار علی نقوی بوده و استادس کتاب (الضریة الحیدریه)
را با اسم تألیف نموده است
- ۱۱- مولوی سید بنده حسین ملک العلماء بن سلطان العلماء سید محمد بن علامه
سید دلدار علی نقوی عالمی جلیل در لکنهور بوده و در ۱۲۹۵ وفات نموده است
- ۱۲- مولوی سید حسین بن سید دلدار علی بن محمد معین رضوی نقوی لکنهوی
مشهور بسید العلماء متولد ۱۲۱۱ و متوفی ۱۲۷۳ ق از مشاییر علماء شیعه در لکنهور
صاحب تالیفات عدیده مانند (مناهج التحقیق و روضه الاحکام و غیر ذلك) بوده است
- ۱۳- مولوی سید حامد حسین لکنهوی متوفی حدود ۱۳۵۰ ق از شاگردان
علامه سید ناصر حسین بوده است

صاحب عبقات الانوار

- ۱۴- علامه جلیل القدر و عظیم الشأن آیه الله العظمی و العلامة الکبری و المجاهد
الاکبر سید امیر حامد حسین متولد ۱۲۴۶ و متوفی ۱۳۰۶ ق ابن سید محمد علی بن سید
محمد بن سید حامد حسین مولوی نیشابوری لکنهوی از اکابر متکلمین امامیه و اعظم
علماء شیعه صاحب کتاب نفیس (عبقات الانوار) و استقضاء الافحام و غیره بوده است
خدمات و آثار ابن مجاهد بزرگوار و شرح احوال و کرامات و مقامات معنوی او در
خوریک کتاب است علامه امین در اعیان الشیعه و صاحب الذریعه در طبقات اعلام
الشیعه و کتاب الذریعه و محدث محللاتی در اختران تابناک و محدث قمی در فوائد
الرضویه و غیره ترجمه او را یاد نموده است و ما چون مجال بیشتری نداریم ارجاع

بکتاب مزبور و غیره می‌دهیم خلاصه این بزرگوار در تالیف کتاب (عیقات الانوار) که مدرک و سند قطعی و مسلم شیعه است بهترین خدمات را نموده است.

اصلا بیت جلیل او از پدر و برادرش که مذکور گردید و فرزندش علامه سید ناصر حسین و فرزند زاده اش عالم جلیل سید محمد سعید و حفیدش سید ناصر سعید همه از خدمتگذاران و مجاهدین دانشمندان بوده‌اند و از خدمات این بیت تعمیر اساسی مزار شریف علامه قاضی نورالله شهید شوشتری صاحب احقاق الحق و مجالس المؤمنین و غیره است در شهر (آگره) اکبر آباد هندوستان که چند سال است که در نیمه شعبان آنرا تکمیل و افتتاح نموده و همه ساله با شرکت صدها هزار نفر شیعه و سنی در آن پیام مراسمی برگزار می‌گردد

پاره از خصایص میر حامد حسین

مرحوم آیه الله آقامیرزا محمد طهرانی عسکری از سید حسین خطیب یزدی نقل نمود که گفت من شنیده بودم میر حامد حسین طاقت شنیدن مصیبت و روضه‌های گرم و پر شور مصائب ائمه (ع) را ندارد.

لذا در مجلسی که او حضور داشت از خواندن مصائب شدید خودداری مینمودم تصادفاً در یکی از روزها که من در حسینیه مشغول خواندن مصیبت بودم وی داخل حسینیه شده بود ولی من از ورود او بی اطلاع بودم. ناگاه شنیدم از اطراف صدا میزنند ساکت ساکت همینکه متوجه شدم دیدم میر حامد حسین غش کرده

آیه الله العظمی مرعشی نجفی مدظله فرمودند یکروز میر حامد حسین در لکناهو در مجلس فاتحه‌ای وارد شد که قاری قرآن بعضی از کلمات و آیات را غلط میخواند گروهی از اهل تسنن که در آن مجلس حضور داشتند زبان بطن شیعه گشودند و گفتند شیعه‌ها چندان اهمیتی بقرائت قرآن نمیدهند

همینکه میر حامد حسین این مقاله را شنید دستور داد تا قلم و کاغذ و دوات آوردند. آنگاه غلط‌های ابو بکر و عمرو عثمان را از کتب اهل تسنن با تعیین مدارک

نوشت و بخادم خود داد و فرمود فوراً میروی و این مطالب را چاپ میکنی و در ب
خانه میشینی هر يك از اهل تسنن که از خانه خارج میشود یکی از این اوراق را
به او میدهی

و نیز آنجناب فرمودند. موقعیکه میرحاحد حسین از دنیا رفت یکی از مردان
صالح و نیکوکار در عالم خواب دید قیامت برپا شده و پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله
بر فراز منبری قرار گرفته و میرحاحد حسین بر يك پله پائین تر از رسول خدا جلوس
کرده ملائکه مردم گناه کار را میآوردند پیغمبر خدا بحساب آنان رسیده گی
میکرد و میرحامد حسین نزد پیغمبر صلی الله علیه و آله برای افراد معصیت کار
شفاعت مینمود و آن بزرگوار شفاعت وی را میپذیرفت

سبب تالیف کتاب عبهات

یکی از ناصبی ها بنام عبدالعزیز دهلوی کتابی بر رد مذهب شیعه نوشت و چاپ
کرد. بنام: تحفه اثنا عشریه و کتاب (لا جواب) که حاوی دوازده باب بود يك
باب آنرا بر رد فضائل حضرت علی بن ابیطالب (ع) تخصیص داد. و در آن کتاب
نوشت شیعه فقط همین دوازده دلیل را برای خلافت علی بن ابیطالب دارد
آنگاه گفت. اول این اخبار و احادیث دروغند و ثانیاً بر فرض اینکه دروغ
نباشند از اخبار آحاد بشمار میروند و اخبار آحاد معتبر نیستند و...
هنگامیکه این کتاب چاپ و منتشر گردید ابناء سنت به جنبش درآمده و زبان
بطعن شیعه گشودند.

این عمل برای راجه هند (حاکم و فرمانفرما) که از شیعیان بزرگ هند بود
قابل تحمل نبود لذا وی برای راه نجات دست بدامن علامه میرحامد حسین گردید.
وی در جوابش فرمود من سروسامانی و کتبی که از آنها استفاده کنم ندارم.
راجه با سعادت کلیه مخارج وی را آماده و تقدیم نمود و بقدری کتاب در اختیار
سید قرار داد که عدد خطی و چائی کتابخانه اش به سی هزار (۳۰۰۰۰) جلد رسید.

و آن بزرگوار پس از تهیه این مقدمات دوره کتاب هجرات الانوار را بررد
 يك باب تحفه اثنا عشریه نوشت .

علامه منتبج آية الله العظمی مرعشی مدظله صاحب (شرح و تعلیقات
 احقاق الحق) میفرمودند مر حوم میر حامد حسین کتابی از کتب اهل سنت را نداشت
 و پس از تفحص گفتند که این کتاب نزد عالم قریه (رابوق) که بین مکه و مدینه
 است میباشد .

پس میر حامد حسین از آن عالم سنی تقاضا کرد که آن کتاب را بعنوان فروش
 یا امانت بوی بدهد آن عالم سنی قبول نکرد .

پس میر حامد حسین بقصد مکه حرکت کرد و بعد از مناسک حج بقریه رابوق
 آمد و بطور ناشناس بر آن عالم وارد گردید و آنچه را دید و نامود کرد که مسافر است
 و میخواهد چند روزی در آن قریه بماند .

پس آن عالم خوشحال گردید و نسبت بمیر حامد حسین اظهار محبت نمود
 و او را نزد خود نگاه داشت و وقتی شب فرارسید میر حامد حسین گفت من خیلی دوست
 دارم در موقع خواب مطالعه کنم تا بخواب روم و قرآنی بالا سرم باشد که از خیال
 و افکار متفرقه آسوده باشم .

آن عالم گفت . مانعی ندارد بیا در این کتابخانه بخواب و هر کتابی را که
 میخواهی مطالعه کن و قرآن را هم بالای سر خود بگذار .

پس میر حامد حسین وارد کتابخانه شده و پس از جستجوی فراوان کتاب مورد
 نظر را بدست آورد و مشغول مطالعه گردید . و پس از اینکه قسمتی از آنرا خواند لازم
 دید که همه آنرا استنساخ نماید .

از حسن اتفاق یکی از شیعیان در بازار رابوق دکانی داشت . میر حامد حسین
 وسائل نویسنده گی را از او گرفت و شب ها کلیه آن کتاب را استنساخ نمود .

همینکه میر حامد حسین همه آن کتاب را استنساخ نمود از آن عالم اجازه
 مرخصی خواست او بسیار افسرده شد و بمفارقت میر حامد حسین راضی نبود ولی

در عین حال چون شرعاً مزاحم شدن او را هم جایز نمیدانست لذا مقدمات سفر او را تهیه نموده وی را مرخص کرد.

موقه‌یکه میرحامد حسین بوطن خود در سیدجریان استنساخ کتاب را برای آن عالم نوشت و از او بسیار اظهار تشکر کرد.

وقتی نامه وی بدست آن عالم رسید و از جریان آگاه شد و از بلند همتی میرحامد حسین و صبر و تحمل وی در شهر غربت و آن همه خدمت و ذلت تعجب نموده و از غصه کتاب مزبور سخته کرد و مردوبائمه (یدعون الی النار) خود ملحق گردید.

سیدالددار بن علی نقوی هندی

این بزرگوار و علامه فداکار فرزند علی بن محمد بن معین نقوی هندی لکنهوئی از بزرگان علماء شیعه بشمار میرود و در جلالت قدرش کافیهست که صاحب جواهر شیخ محمد حسن نجفی قدس سره گاه برایش نامه مینوشت عنوان نامه اش چنین بود.

علامه فائق و کتاب الله ناطق خاتم المجتهدین حجة الله علی العالمین آیه الله العظمی فی الاولین و الاخرین السید الددار علی نقوی هندی مدظله و دامت برکاته .

این بزرگوار در سال ۱۱۶۶ قمری در قریه نصیر آباد هند بدنیآ آمده و در همانجا مشغول بتحصیل مقدمات و دروس سطحی گردید. و پس از آن مهاجرت به تبت نمود و در کسر بلا از محضر وحید بهبهانی و میرزا مهدی شهرستانی و صاحب ریاض و در نجف از محضر علامه بحر العلوم و کاشف الغطا استفاده نمود و از هر باغی گلی چیده و از هر بلبلی نوائی شنیده تا بدرجات عالی علم نائل گردیده و بلیکنهور مراجعت و بانجام وظائف دینی و تألیف کتب مذهبی پرداخت. از تألیف و آثار علمی وی کتب زیر است.

- ۱- آثار الاحزان فی مصائب سید شباب اهل الجنان .
- ۲- احیاء السنه بر رد کتاب تحفه اثنا عشریه عبدالعزیز دهلوی
- ۳- اساس الاصول بر رد فوائد ملام محمد امین استرآبادی.

- ۴- حاشیه بر شرح هدایه ملاصدرا
- ۵- ذوالفقار حمیدری بررد باب دوازدهم کتاب تحفه اثناعشریه
- ۶- رساله ذهبیه در حکم ظروف طلا و نقره
- ۷- شهاب ثاقب بررد صوفیه
- ۸- عماد الاسلام در باره علم کلام ۹- صوارم الهیه در رد باب توحید اثناعشریه
- ۱۰- مسکن القلوب ۱۱- منتهی الافکار در باره اصول فقه ۱۲ مواظب حسینیة.
- وی در نوزدهم ماه رجب ۱۲۳۴ قمری در سن ۶۹ سالگی از دنیا رفت و ریاست مذهب در هندوستان و لکنهو و فرزندش سید محمد منتهی گردید.

لنکران

لنکران از شهرهای سابق ایران و در سه طرفش جنگل و کوهستان در گذشته از ولایت طالش بوده ولی اکنون جزو کشور روسیه است.

دانشمندان لنکران

- ۱- حجة الاسلام آقاشیخ آغا بن محمد علی لنکرانی عالمی فقیه از شاگردان علامه سید حسین کوهکمری بوده و بعد از ۱۲۸۹ ق از دنیا رفته است.
- ۲- حجة الاسلام آقاشیخ ابراهیم لنکرانی از علماء اعلام و شاگردان علامه اردکانی بوده و در حدود ۱۳۱۵ ق وفات نموده.
- ۳- حجة الاسلام آقاشیخ حسن بن شکور بن حاتم بن احمد لنکرانی عالمی فقیه و مقدسی جلیل در نجف بوده و در سال ۱۳۶۲ ق وفات نموده.
- وی از شاگردان حاج میرزا حسین خلیلی و اقران او بوده و دارای تالیفات و آثار علمی است که اکنون نزد فرزند دانشمندش جناب حجة الاسلام آیه الله حاج آقا مجتبی لنکرانی موجود میباشد.
- ۴- حجة الاسلام آقا سید رضا بن سید محمد موسوی لنکرانی عالمی بارع و